

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 De gewapende overval

12 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie dat het idee van vrije wil als bovennatuurlijke kracht in het kader van vrije wil als bewuste aansturing voor veel mensen aantrekkelijk is omdat: het aansluit bij de alledaagse ervaring van het in beweging kunnen brengen van het lichaam / het verschil tussen lichaam en geest zou kunnen verklaren 1
- een uitleg waarom iemand met de claim over bovennatuurlijke gaven of krachten te beschikken een hedendaagse natuurwetenschappelijke test niet doorstaat: er is geen ruimte voor bovennatuurlijke krachten in het causaal gesloten domein van de natuurwetenschap 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Veel mensen hebben een dualistische kijk op de verhouding tussen geest en lichaam. De vrije wil kan in het kader van bewuste aansturing worden opgevat als het vermogen van onze geest om een bovennatuurlijke kracht uit te oefenen op ons lichaam. Deze opvatting van vrije wil sluit goed aan bij de alledaagse ervaring van het in beweging brengen van ons lichaam 1
- Volgens de hedendaagse natuurwetenschap is de natuur een causaal gesloten domein dat geen ruimte biedt voor bovennatuurlijke oorzaken. In wetenschappelijk onderzoek blijken alle processen verklaarbaar door natuurlijke oorzaken, inclusief die met betrekking tot het menselijk lichaam en de hersenen. Vermeende bovennatuurlijke krachten zijn in de hedendaagse natuurwetenschap altijd te herleiden tot fundamentele natuurkrachten. Het is daarom begrijpelijk dat niemand die claimt te beschikken over bovennatuurlijke krachten een wetenschappelijke test zal doorstaan 1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie in hoeverre de falsificatie-theorie van Popper de uitspraak van Brown als een wetenschappelijke uitspraak beschouwt, waarbij wordt weergegeven dat falsificatie zich richt op uitsluiting van onware en niet-toetsbare uitspraken in plaats van op bevestiging van ware en toetsbare uitspraken 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie in hoeverre de paradigma-theorie van Kuhn de uitspraak van Brown als een wetenschappelijke uitspraak beschouwt, waarbij wordt ingegaan op de principiële onvergelykbaarheid van paradigma's 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg welke verandering in het wereldbeeld zich voltrok tijdens de wetenschappelijke revolutie ten tijde van de 16e en 17e eeuw: de verandering van het teleologisch wereldbeeld, waarin de natuur als een bezielde wereld verschijnt, naar het mechanistisch wereldbeeld 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De falsificatietheorie van Popper stelt dat we wetenschappelijke uitspraken kunnen en moeten toetsen op hun mogelijke onwaarheid. Volgens Popper kunnen onware of onwetenschappelijke uitspraken op die manier definitief worden uitgesloten en zullen we steeds dichterbij een juiste wetenschappelijke beschrijving van de werkelijkheid komen. Voor zover de overtuiging van Brown, dat er geen mensen met bovennatuurlijke gaven zijn, als een falsificeerbare voorspelling kan worden geformuleerd en getoetst, zal de wetenschapsfilosofische theorie van Popper deze uitspraak als hypothese accepteren 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Kuhn heeft falsificatie grenzen omdat onze wetenschappelijke theorieën afhankelijk zijn van het paradigma of het wetenschappelijk wereldbeeld dat we aanhangen. Volgens Kuhn zijn bijvoorbeeld het teleologische en het mechanistische paradigma onvergelykbaar anders en is het onmogelijk om te stellen dat het ene paradigma wetenschappelijk gezien beter is dan het andere. Paradigma's kunnen immers niet worden gefalsificeerd. Het is mogelijk om vanuit verschillende perspectieven naar de wereld te kijken en als het ene perspectief niet een principiële betere beschrijving kan geven dan het andere, dan is het mogelijk om de natuur als bezielde te beschouwen. Daarmee is er ook ruimte voor verklaringen die niet in het mechanistische wereldbeeld passen, en dus eventueel ook voor wat nu 'bovennatuurlijke krachten' wordt genoemd. Kuhn zou de uitspraak van Brown wellicht als wetenschappelijke uitspraak in het huidige paradigma opvatten, maar zou niet uitsluiten dat vanuit een ander paradigma de werkelijkheid zich anders laat verklaren 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> De mechanistische visie op de natuur werd ontwikkeld tijdens de wetenschappelijke revolutie. Voor die tijd had men de natuur altijd als een bezielde wereld beschouwd vanuit het teleologische wereldbeeld, waarbij alle veranderingen in de natuur opgevat werden als strevingen naar een bepaald doel. In het mechanistische wereldbeeld is er van innerlijke neigingen of een bezielde wereld geen sprake 	1
14	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> een weergave van de overeenkomst tussen groepsgedrag van dieren en mensen volgens Gray: beslissingen worden gemaakt op basis van gevoel en instinct en niet op basis van rationele overwegingen een argumentatie waarom het idee dat de zakenmensen uit vrije wil als verantwoordelijkheid handelen in dit licht problematisch is: onvoldoende controle over het eigen gedrag <p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mensen zijn volgens Gray groepsdieren die het verlangen hebben aan de normen van hun groep te voldoen opdat ze bij die groep zullen horen. Hoewel we niet zo instinctmatig handelen als andere dieren, blijkt uit psychologisch onderzoek wel degelijk dat we de meeste beslissingen op basis van ons gevoel maken en dat de rechtvaardiging van onze beslissingen pas achteraf wordt opgesteld Deze overeenkomst tussen groepsgedrag van dieren en mensen is problematisch voor vrije wil als voorwaarde voor verantwoordelijkheid. Als de zakenmensen hun eigen gedrag – stelen – baseren op de wens om bij de groep te horen, is het de vraag of ze wel voldoende controle over hun gedrag hebben om nog van verantwoordelijkheid te kunnen spreken 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van het Milgram-experiment 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van de opvatting van Nagel over het verantwoordelijk houden van deelnemers (die tot het einde toe doorgaan) in het Milgram-experiment: verantwoordelijkheid is (in de praktijk) afhankelijk van moral luck, dit geldt ook voor de deelnemers aan het Milgram-experiment die weinig controle hebben over hun handelingen gedurende het experiment 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het Milgram-experiment laat zien dat de meeste mensen bereid zijn om zeer pijnlijke en zelfs dodelijke elektrische schokken toe te dienen aan een proefpersoon onder aanmoediging van een autoriteit 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Nagel hangen onze daden in veel opzichten af van zaken die we niet onder controle hebben. Hoe mensen zich gedragen is afhankelijk van de situatie waar men zich bevindt. Een officier van een concentratiekamp zou best een onschuldig leven kunnen hebben geleid als de Nazi's niet aan de macht waren gekomen. Nagel spreekt van morele pech of morele mazzel wanneer we iemand moreel beoordelen terwijl er belangrijke factoren zijn, waardoor de persoon in kwestie geen controle heeft over zijn handelingen. De situatie tijdens het Milgram-experiment wordt bepaald door factoren die niet onder controle zijn van degene die de schokken toedient. Daardoor kun je stellen dat als we iemand verantwoordelijk houden voor het toedienen van die schokken, die deelnemer morele pech heeft 	1
16	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een filosofisch relevante overeenkomst tussen het gedachte-experiment van Frankfurt en het experiment van Brown op basis van het gedrag van de deelnemers: het bestaan van de mogelijkheid van onbewuste beïnvloeding van de wil 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een filosofisch relevant verschil tussen het gedachte-experiment van Frankfurt en het experiment van Brown op basis van het gedrag van de deelnemers: bij Frankfurt zijn alternatieve mogelijkheden uitgesloten, bij Brown niet 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none">• De filosofisch relevante overeenkomst tussen het gedachte-experiment 'dokter Black' van Frankfurt en het experiment van Brown op basis van het gedrag van de deelnemers is dat er in beide gevallen sprake is van de mogelijkheid van externe en onbewuste beïnvloeding van de wil van de handelende persoon, ook al denkt deze persoon zijn handeling uit vrije wil te verrichten• Een filosofisch relevant verschil tussen beide experimenten is dat het gedachte-experiment van Frankfurt aantoont dat vrije wil mogelijk is zonder dat er alternatieve mogelijkheden zijn. In het experiment van Brown lijkt het bestaan van de vrije wil juist te zijn gekoppeld aan het bestaan van alternatieve mogelijkheden. Duidelijk is immers dat niet alle vier de deelnemers tot een overval besloten, er bestond blijkbaar een alternatieve mogelijkheid omdat zowel voor het wél als het níet overvallen kan worden gekozen	<p>1</p> <p>1</p>
17	maximumscore 5 <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Een uitleg van actorspijt als spijt om iets waaraan je niet schuldig bent maar waar je wel de (mede)veroorzaker bent• een argumentatie aan de hand van de vier factoren van 'moral luck' dat de deelnemer niet verantwoordelijk kan worden gehouden voor de overval: (per juiste toepassing 1 scorepunt toekennen mits de vorm van 'moral luck' in de argumentatie is opgenomen)<ul style="list-style-type: none">– karakter: selectie op karakter– omstandigheden: geënceneerd– oorzaken: onbewuste beïnvloeding– gevolgen: geen nadelige gevolgen	<p>1</p> <p>4</p>

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actorspijt is de spijt die je voelt over iets dat je (mede) hebt veroorzaakt zonder dat je er schuldig aan bent. Er is geen sprake van morele pech wanneer je niets fouts hebt gedaan en dus niet moreel veroordeeld wordt. Bij schuld is er wel sprake van morele pech als de belangrijke factoren niet onder controle zijn. De deelnemer kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor de gewapende overval omdat hij de volgende vier belangrijke factoren niet onder controle had 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Deze vier factoren, de vier vormen van moral luck, waardoor de deelnemer niet verantwoordelijk kan worden gehouden, zijn: (per juiste factor 1 scorepunt toekennen) <ul style="list-style-type: none"> – Karakter: in het algemeen kun je volgens Nagel niet moreel aansprakelijk worden gesteld voor het karakter dat je toevallig hebt. In het experiment van Brown vond bovendien selectie op karakter van de deelnemers plaats naar aanleiding van eerdere tests tijdens de training. Deze selectie op karakter had de deelnemer niet in de hand. – Omstandigheden: hieronder verstaat Nagel de problematische situaties waarin je door overmacht kunt verkeren of juist de onproblematische omstandigheden waardoor je neigingen of je temperament niet aan het licht komen. Deze toevallige situaties zijn terug te vinden in de situatie waarin de deelnemer aan het experiment van Brown zich bevindt. De omstandigheden waarin de deelnemer toegeeft aan de neiging om het geldtransport te overvallen zijn geënceneerd en waren niet door de deelnemer gekozen. – Oorzaken: hier betreft het volgens Nagel de oorzaken van het handelen uit het verleden, dus door eerdere omstandigheden. De deelnemer in het experiment van Brown is middels psychologische trucs in de eraan voorafgaande training onbewust beïnvloed om de kans zo groot mogelijk te maken dat hij tot een overval zal overgaan. Deze oorzaken had de deelnemer niet in de hand. – Gevolgen: volgens Nagel bepalen de gevolgen van het handelen en niet de bewuste beslissing tot het handelen of je verantwoordelijk wordt gehouden. In het experiment van Brown bleken er geen nadelige gevolgen voor de deelnemers te zijn, terwijl die er wel zouden zijn geweest als het een echte gewapende overval was geweest. Ook over deze gevolgen, of het uitblijven ervan, had de deelnemer geen zeggenschap. 	4